

CHEMICKÉ ZABEZPEČENÍ NÁSILNÉHO PŘECHODU VODNÍ PŘEKÁŽKY

Vodní překážky ovlivňovaly ve všech dosavadních válkách do značné míry vedení bojové činnosti vojsk. O tom svědčí bohaté zkušenosti Sovětské armády, zvláště z období závěrečné fáze Velké vlastenecké války, kdy Sovětská armáda úspěšně uskutečnila násilný přechod tak mohutných řek jakými jsou Dněpr, Visla, Odra, Dunaj.

Zobecněné zkušenosti Sovětské armády se staly základem pro zpracování problematiky násilného přechodu vodních překážek v našich řádech a předpisech.

Za současných podmínek, kdy v důsledku použití jaderných zbraní bude útočný boj a operace probíhat do podstatně větší hloubky, nepřetržitě a ve vysokém tempu, vzrůstá význam násilného

přechodu vodních překážek zvláště na směrech středoevropského válčistiště, proťkaných mnoha vodními překážkami.

Z důležitosti splnění cíle obrany vodní překážky nepřitelem vyplývá i nutnost a potřeba nepřítele využít ke splnění tohoto cíle všech sil a prostředků, tedy i ZHN.

Proto je jedním z důležitých opatření pro plnění cílů a úkolů násilného přechodu vodní překážky ochrana proti ZHN. Z toho pak vyplývá i význam chemického zabezpečení bojové činnosti vojsk při násilném přechodu vodní překážky.

Chemické zabezpečení násilného přechodu vodní překážky vychází ze základních cílů a opatření chemického zabezpečení plánovaných a organizovaných v průběhu útočného boje.

Způsoby nepřítele v použití ZHN

Nepřítel bude při násilném přechodu vodní překážky používat ZHN v podstatě stejnými způsoby, které používá v obranném boji a které jsou i s možnostmi podrobně rozvedeny v příslušných předpisech a pomůckách.

K upřesnění můžeme shrnout jeho nároky do těchto závěrů:

Při obraně vodních překážek může nepřítel používat jaderných a chemických zbraní ve značném rozsahu s cílem zpomalit postup útočících vojsk k řece, způsobit jim ztráty a tím zabránit nebo ztížit

přechod prvních sledů i hlavních sil přes řeku. Jejich použitím bude chtít utajit i manévry vlastních sil a zabezpečit vedení protiztečí.

Hromadné použití jaderných a chemických zbraní na útočící vojska může především v období bojů o přístupy k vodní překážce, na přechody a na rozvíjející se hlavní síly.

V boji o vodní překážku může nepřítel použít jak vzdušných, tak i pozemních jaderných úderů. Pozemní jaderné úderové letectvem a raketovými prostředky může

uskutečnit především na přístupech k vodní překážce. V tomto období může nepřítel vytvořit i rozsáhlá zamoření a rozbořená pásma v nejdůležitějších prostorech a na komunikacích k vodní překážce i aktivaci jaderných min. Při vlastním přechodu vodní překážky může nepřítel odpálit jaderné miny uložené na dně řeky.

Použitím pozemních jaderných úderů a jaderných min může dojít k radioaktivnímu zamoření celého útočného pásma divize.

Chemické zbraně může použít na vojska především letectvem, raketovými prostředky a to jak na přístupech, tak i při vlastním přechodu vodní překážky. K za-

sažení živé síly, zamoření přepravišť a přístupových cest může použít především OL typu sarin, VX a yperit.

V prostorech vhodných pro násilný přechod, zvláště na březích a přístupových cestách mohou být vytvořena pásma zamořená OL typu VX a yperit pomocí chemických fugasů. Tato pásma mohou být vytvořena i na druhém břehu vodní překážky.

Pozemními jadernými údery a aktivací jaderných min může dojít k zadržení násilného přechodu o několik hodin, k nutnosti změnit prostory přepravišť a k podstatnému narušení grafikonu přepravy.

Hlavní zásady organizace chemického zabezpečení násilného přechodu vodní překážky

Cílem chemického zabezpečení násilného přechodu vodní překážky je zabránit zasažení vojsk a týlu radioaktivními a otravnými látkami nebo alespoň maximálně oslabit jejich účinek, zachovat bojeschopnost vojsk a činnosti týlu organizací potřebných opatření chemického vojska a tím zabezpečit úspěšné splnění úkolů násilného přechodu.

Chemické zabezpečení násilného přechodu vodní překážky divizí z chodu bude spočívat v zabezpečení rychlého dosažení vodní překážky a jejího překonání předem určeným odřadem, prvosledovými jednotkami a hlavními silami v rychlém tempu, na široké frontě, ve složité radiační a chemické situaci a v zabezpečení rozvíjení útočné činnosti na protilehlém břehu.

Při násilném přechodu vodní překážky z chodu řeší náčelník chemické služby divize opatření chemického zabezpečení předem v souladu s rozhodnutím velitele divize pro útok a upřesňuje je při přiblížení k vodní překážce na základě zpráv získaných předem určeným odřadem a taktickým vzdušným výsadkem a na základě vzniklé radiační a chemické situace. Toto upřesnění bude v podstatě spočívat na stanovení vlivu radiační a chemické situace, na uskutečnění násilného přechodu, stanovení nových přepravišť s nejmenší možností radioaktivního ozaření živé síly, stanovení přípustné doby činnosti ženijních jednotek v zamořeném prostoru a upřesnění úkolů útvaru a jednotkám chemické ochrany.

Zvláštní pozornost při násilném přechodu musí náčelník chemické služby divize věnovat zabezpečení činnosti předem určeného odřadu, taktického vzdušného výsadku a mostových přepravišť.

Radiační a chemický průzkum při násilném přechodu vodní překážky vedeme

s cílem získat pro velitele a štáb divize, podřízené útvary a jednotky divize údaje o radiační a chemické situaci na přístupových komunikacích a vodní překážce, ve výchozích prostorech k přepravě, prostorech přípravy tanků pro brodění a bezprostředně na úseku přepravy a jednotlivých přepravištích.

Do příchodu hlavních sil divize (pluků) k vodní překážce vedou radiační a chemický průzkum a pozorování prostoru vodní překážky družstva radiačního a chemického průzkumu, která jsou včleněna v předem určený odřad a předvojích. Na základě jejich zpráv upřesňují velitelé a štáby úseky přepravy, přepraviště, řídící a pořádková stanoviště, přísunové komunikace a přijatá opatření k ochraně živé síly před účinky jaderných a chemických zbraní.

Čelní a prvosledové jednotky vedou radiační a chemický průzkum vlastními silami a prostředky (pozorovatelé-signalisté vybavení přístroji radiačního a chemického průzkumu). Radiační a chemický průzkum přísunových cest vedou zpravidla divizní (plukovní) odřady zabezpečení pohybu. Těmto odřadům můžeme uložit úkol vést radiační a chemický průzkum prostoru přípravy tanků pro brodění a výchozích prostorů druhého sledu (zálohy). V tomto případě můžeme OZP zesilovat družstvem radiačního a chemického průzkumu od praporu (rot) chemické ochrany.

V sestavě hlavních sil divize (pluků) má radiační a chemický průzkum za cíl zjistit radiační a chemickou situaci vzniklou po napadení pochodových proudů a objektů na osách přesunu po projetí průzkumných skupin, předem určeného odřadu a odřadů zabezpečení pohybu, nebo upřesnit úroveň radiace a hranice dříve zamořených prostorů jadernými a chemickými

zbraněmi. Z těchto důvodů organizujeme v pochodových proudech radiační a chemické pozorování a průzkum vyčleněnými pozorovateli — signalisty, nebo hlídkami vybavenými přístroji radiačního a chemického průzkumu a družstvy radiačního a chemického průzkumu, které přidělíme od praporů (rot) chemické ochrany pro zabezpečení míst velení divize a pluků.

Při radioaktivním zamoření většího rozsahu mohou vést armádní prostředky vzdušný radiační průzkum pro rychlé a přehledné získání údajů o radiační situaci na přístupech k vodní překážce a podle situace i na protilehlém břehu. S ohledem na bezpečnost letu vrtulníků povedou tento průzkum zpravidla po výchozí čáře k přepravě a teprve po zmocnění se protilehlého břehu do vzdálenosti kontrolních propouštěcích míst.

K zabezpečení vlastní přepravy organizujeme radiační a chemický průzkum a pozorování z chemických pozorovacích stanovišť, která zřizují družstva radiačního a chemického průzkumu přidělená na velitelská stanoviště vševojskových pluků prvního sledu. Družstva zaujmají stanoviště tak, aby zabezpečovala pozorováním úsek přepravy pluku s důrazem na přepraviště. Pro zabezpečení divizního přepraviště plní úkoly radiačního a chemického průzkumu a pozorování družstvo radiačního a chemického průzkumu přidělené pro tuto fázi na PVS divize. Toto družstvo musí mít zabezpečeno spojení se správcem úseku přepravy divize.

Úkoly radiačního a chemického průzkumu a pozorování na protilehlém břehu plní postupně (jak jsou přepravována v sestavě útvarů a jednotek) družstva radiačního a chemického průzkumu a pozorovatelé — signalisté a pozorovací hlídky jednotek, vybavené přístroji radiačního a chemického průzkumu.

K zesílení systému radiačního a chemického pozorování na jednotlivých přepravištích se vhodně využívají síly kontrolních a rozřizovacích stanovišť a pořádkových stanovišť. Pro tento účel se vybavují pozorovateli — signalisty vybavenými přístroji radiačního a chemického průzkumu.

Při organizaci kontroly radioaktivního ozáření osob při násilném přechodu vodní překážky je třeba věnovat zvláštní pozornost vybavení ženijních jednotek obsluhujících jednotlivá přepraviště a jednotek pořádkové a regulační služby osobními dozimetry s cílem zabránit ozáření nad přípustné normy organizací potřebných opatření a střídáním jednotek při práci v zamořeném prostoru.

Zabezpečování divize chemickou tech-

nikou a materiálem při násilném přechodu vodní překážky a vytvoření pohyblivých zásob probíhá v přípravném období podle všeobecně platných zásad zabezpečení útočného boje. Při tom bereme v úvahu, že představené oddáky a čelní jednotky na jejichž činnosti je v podstatě závislý úspěch násilného přechodu, musí mít vytvořeny větší pohyblivé zásoby uvedeného materiálu, protože budou vést bojovou činnost odloučeně od hlavních sil.

Při násilném přechodu vodního toku z chodu na obojživelných a dalších přepravních prostředcích musíme předpokládat, že jednotky prvního sledu (zvláště 1. koloběh) mohou být vysazeny v protilehlého břehu přímo do vody. Proto je třeba zabezpečit včasnou ochranu filtrů ochranných masek před znehodnocením vodou a mít připravenou zásobu k rychlé výměně.

Rovněž u ženijních jednotek, které zabezpečují přepravu, je třeba vytvořit určitou zásobu prostředků protichemické ochrany jednotlivce a speciální očišty pro dlouhodobou činnost v zamořených prostorech.

Speciální očištu u útvarů a jednotek prvního sledu a jednotek na přepravě si zabezpečí zpravidla částečnou speciální očištu pomocí vojskových prostředků speciální očišty bez přerušení plnění úkolů. Můžeme předpokládat, že u tanků a obrněných transportérů zamořených radioaktivními látkami může dojít v důsledku hlubokého brodění ke značnému snížení stupně zamoření, které může úplnou speciální očištu vyloučit.

Zamořené útvary a jednotky druhého sledu, zálohy, týlové jednotky a jednotky, které ztratily bojeschopnost, můžeme soustředit v prostorech určených k úplné speciální očiště ještě na vlastním břehu. Tyto prostory se určují 3–5 km od přepraviště tak, aby bylo vyloučeno zasažení jadernými úderými vedenými na přepraviště. Pro speciální očištu těchto útvarů a jednotek vyčleníme jednotky speciální očišty.

Úplnou speciální očištu přepravních prostředků zamořených radioaktivními látkami organizujeme až po skončení přepravy divize. Nejčastěji probíhá přímo na řece (není-li zamořena) s využitím motorových čerpadel ženijních jednotek a útvarů a jednotek speciální očišty.

Úplnou speciální očištu přepravních prostředků zamořených otravnými látkami zabezpečí jednotky speciální očišty na místě speciální očišty, nebo přímo v prostorech soustředění těchto prostředků.

Při použití OL typu VX a yperit na přístupové cesty a přepraviště organizuje se jejich odmoření silami a prostředky ar-

mádních jednotek odmořování terénu, v nezbytných případech i využitím vozidel ACHR od jednotek speciální očisty. Čelní jednotky a předsunuté odřady překonávají zamořené úseky na bojových a dopravních prostředcích s použitím prostředků protichemické ochrany jednotlivce.

V rámci maskování můžeme použít při násilném přechodu vodního toku i dýmu a to k oslepení a zastírání. Veškeré použití dýmu musí být velmi pečlivě a organizovaně sladeno co do času, místa i způsobu použití. Náčelník chemické služby divize plánuje a zabezpečuje potřebný dýmotvorný materiál a vyhodnocuje povětrnostní podmínky pro výhodné použití dýmu.

Opatření chemického zabezpečení násilného přechodu vodní překážky plánuje, organizuje a řídí náčelník chemické služby divize se svou skupinou za plného využití výpočetní analytické skupiny. Do popředí vystupuje ve všech údobích úzká součinnost s náčelníkem ženijní služby s důrazem na chemické zabezpečení vojsk při vlastním přechodu vodní

překážky a zabezpečení činnosti ženijních útvarů a jednotek zabezpečujících přepravu.

Vzhledem k možnému použití taktického vzdušného výsadku při násilném přechodu vodní překážky vystupuje do popředí i chemické zabezpečení jeho činnosti, které musí být podrobně rozpracováno v součinnosti s operačním oddělením.

Důležitou úlohu při organizaci chemického zabezpečení má podrobně promyšlená a zabezpečená součinnost náčelníka chemické služby divize s náčelníky chemické služby pluků pro stanovení zodpovědnosti za zabezpečení jednotlivých fází přepravy co do místa, času a použití sil a prostředků chemického vojska příslušného stupně.

Veškerá opatření chemického zabezpečení násilného přechodu musí být zahrnuta do pracovních map a příslušné dokumentace zpracované pro útočnou činnost divize (pluků) a upřesňována podle vzniklé situace.

Hlavní zásady použití jednotek a útvarů chemického vojska při násilném přechodu vodní překážky

Pro plnění úkolů chemického zabezpečení násilného přechodu vodní překážky má náčelník chemické služby divize k dispozici organický prapor chemické ochrany o dvou rotách speciální očisty a jedné četě radiačního a chemického průzkumu. U vševojskových pluků roty chemické ochrany o jedné četě radiačního a chemického průzkumu a jedné četě speciální očisty.

Kromě toho může být divize posílena až jednou rotou odmořování terénu. V období přesunu k vodní překážce se jednotlivé čety odmořování terénu přidělují odřadům zabezpečení pohybu pluků prvního sledu. Po zahájení přeprav přes řeku přechází část sil této roty odmořování terénu do chemické zálohy divize a část do podřízenosti správců úseků násilného přechodu. K zabezpečení mostového přepraviště se vylučuje nejméně jedna četa odmořování terénu.

Prapor chemické ochrany (prcho) divize jako chemická záloha (CHZ) divize postupuje v období boje o přístupy k vodní překážce jako celek podle plánu bojové činnosti a skutečné situace vojsk. Zásady jeho použití, způsob manévru a velení jsou stejné jako v útočném boji. Podle získaných zpráv a upřesňování rozhodnutí velitele divize se upřesňuje i jeho činnost a použití.

V období boje o vodní překážku zabezpečuje prcho radiačním, chemickým průzkumem a pozorováním a speciální očistou místa velení divize, oddíl vojskových raket, druhosledový pluk a týlové jednotky pluků a divize. Pro každou rotu speciální očisty plánuje dvě MSO. Rozmísťuje se ve vzdálenosti 2—3 km za VS divize.

Po přepravě rot chemické ochrany prvosledových pluků na druhý břeh CHZ divize zasahuje svým MSO do prostorů soustředění zamořených jednotek prvosledových pluků.

Po dosažení řeky OZP pluků prvního sledu přebírá velitel CHZ divize do své podřízenosti přidělované armádní jednotky odmořování terénu, které ponechává obvykle předsunuté pro rychlý zásah v prostorech přepravišť.

Na druhý břeh se CHZ divize připravuje obvykle po mostech nebo mostových přepravištích v době, kdy zahajuje přepravu druhosledového pluku. Pokud některé jednotky CHZ divize plní úkoly mimo zálohu, přesunují se do sestavy CHZ na druhý břeh samostatně po splnění uložených úkolů. Náčelník chemické služby divize je povinen zabezpečení tohoto přesunu dohodovit s příslušným orgánem operačního oddělení divize. Chemické jednotky přidělené určitému prvku bojové sestavy divize se připravují s tímto prvkem jako jeho nedílná součást.

Družstva radiačního a chemického průzkumu přidělená na místa velení divize se přepravují přes řeku na čele pochodových proudů těchto míst velení. Po překročení vodní překážky zaujímá CHZ plánovaný prostor rozmístění a je připravena plnit plánované úkoly v radiačním a chemickém průzkumu a speciální očištění. Co nejdříve se organizuje rekognoskace plánovaných MSO podle důležitosti.

Přidělené armádní jednotky odmořování terénu zůstávají obvykle na původním břehu a přecházejí opět do podřízenosti armády.

Při speciální očištění musí být organizována důsledně součinnost k obraně i ochraně očišťujících a očišťovaných jednotek a přísně dodržována všechna opatření zabezpečení bojové činnosti.

Roty chemické ochrany (rcho) vševojškových pluků plní úkoly obdobným způsobem v rámci pluků. Složitě úkoly plní zejména rcho prvosledových pluků. Za přesunu se pohybují za velitelskými stanovišti pluků a rozmísťují se ve vzdálenosti 1–2 km.

Po přiblížení k řece a zahájení přechodu se rozmísťují skrytě poblíž prostorů určených pro speciální očištění ve vzdálenosti 3–5 km od břehu. V těchto prostorech si zabezpečí rekognoskaci MSO a

jsou v pohotovosti k rychlému plnění úkolů speciální očištění. Na druhý břeh se přepravují po mostových nebo přívozových přepravištích v sestavách svých pluků obvykle před druhosledovými prapory.

Jednotky radiačního a chemického průzkumu se zpravidla přepravují v čele jednotek (míst velení) po mostových nebo přívozových přepravištích.

Po překonání vodní překážky zaujímají rotu chemické ochrany plánované prostory rozmístění poblíž VS pluků, odkud jsou připraveny plnit plánované úkoly v radiačním a chemickém průzkumu a speciální očištění. Co nejdříve rekognoskují plánovaná MSO podle důležitosti.

Do skončení přepravy divizní CHZ na protilehlý břeh jsou rcho pluků připraveny plnit podle nařízení velitele divize úkoly v radiačním a chemickém průzkumu a speciální očištění ve prospěch divizních sil a prostředků, které již řeku překročily.

Chemické zálohy divizí i pluků mohou pomocí vozidel ACHR ve zvláštních případech i odmořovat komunikace na přístupu k přepravištím a jednotlivá přepraviště a přepravní prostředky.

Ve zvláštních případech se mohou (zejména pomocí zařízení TZ — 74) též podílet na zadýmávání.

Chemické zabezpečení násilného přechodu vodní překážky divizí vychází ze základních cílů a opatření chemického zabezpečení útočného boje divize a v rámci zabezpečení útočné bojové činnosti divize při násilném přechodu vodní překážky upřesňuje organizaci jednotlivých opatření chemického zabezpečení na specifické podmínky násilného přechodu.

V článku jsem se zabýval chemickým zabezpečením násilného přechodu z chodu, který je hlavním a mnohem častějším způsobem násilného přechodu vodní překážky.

Náčelník chemické služby řeší problematiku chemického zabezpečení útočného boje jako základní a v ní podrobně problematiku chemického zabezpečení násilného přechodu vodní překážky jako jeho součást.